

dagadó önbizalommal és tette készen került ki a három hónapos járványügyi vészhelyzet szorításából (lásd a Medián felmérését), az ellenzék pedig tovább keresi önmagát, miközben egyik legerősebb pártja, a Jobbik a szétesés szélére került. Az persze igaz, hogy egy járvány kedvezhet a cselekvő helyzetben lévő kormány megítélésének, ám Orbán számára a helyzet számos veszélyt is rejtett. Kiderült, hogy az egészségügy vérszenen alulfinanszírozott, az oktatás működtetését a tanároknak kellett átvenniük, s egy féldiktatúrákra hajazó felhatalmazási törvény miatt feszültség terheli az unióval való kapcsolatot is. Padlóra került a teljes vendéglátás és turizmus, leálltak a legfontosabb gyárak, s emiatt újra kiestek a munkaerőpiacról azok is, akiknek a közmunka után sikerült ott megvetni a lábukat. Mindezek olyan municiót szolgáltatott az ellenzéknek, amellyel élnie kellett volna. A tavaly őszi önkormányzati választások eredménye azt sejtette, hogy képesek lesznek alternatívát állítani a Fidesznek, s életképes javaslatokkal tudnak előállni a nagy ellátórendszerekben és a gazdasági életben lévő feszültségek feloldására. Az elmúlt hónapok azonban azt mutatták, hogy az ellenzéki erők kifáradtak az őszi harcban, a hatalom által kivérezte-tett önkormányzataik működtetése elviszi energiáikat. A hiányosságokat megpróbálják látványpolitikizálással, dudálás tüntetésekkel felülírni, ám ez nem pótolja, hogy nincs hihető, konstruktív, megvalósítható válasz az egészségügyi, szociális, gazdasági, munkaerőpiaci kihívásokra.

Orbán pedig most minden létező lehetőséget kihasznál, hogy lenullázza ellenzékét. Az önkormányzatokat megfosztja bevételeik jó részétől, miközben a fideszes vezetőségeknek nyilván majd soron kipótolja a hiányzó összeget. S miután a járvány elleni harcban sikerült dinamizálnia a fideszes tábornot, rögtön beveti a nemzeti konzultációt, nehogy ellankadjanak a hívek. A kérdések egy részében, az év elején tervezett cigányellenes felvetések helyett, újra a menekültügy kerül előtérbe, megágyazva az őszi ágendának. ■ RIBA ISTVÁN

VECSEI MIKLÓS | GYÖNGYÖSPATÁRÓL, SZEGÉNYSÉGRŐL, CSAPDÁKRÓL

Képtelen nyomor

Nem szólalt meg sem a gyöngyöspatai romák kártérítése ügyében, sem a „romabúnözést” emlegetők tüntetése kapcsán. Vecsei Miklós miniszterelnöki biztost, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnökét a hallgatása okairól és a felzárkóztatásról kérdeztük.

Vecsei Miklós.
Törvényszerű
feszültségek

a társadalom leegyszerűsített szinten kommunikál a roma-ügyről

■ Miért hallgat a szegények felzárkóztatásáért felelős miniszterelnöki biztos a bajok idején?

Van, amikor a csend többet mond, mint a legjobban megfogalmazott mondat. Sok kérdésben annyira bonyolult a helyzet, hogy akár mond valamit az ember, akár hallgat, óhatatlanul is valakivel ellentétbe kerül. A társadalom végtelenül leegyszerűsített szinten kommunikál a roma-ügyről. Ezért választottam inkább a hallgatást. Pontosabban: elmondtam a véleményemet, de csak annak, akinek kell. Egy csapaton belül elvárható, hogy ha valamivel nem értek egyet, azt ne harmadik féllel beszéljem meg.

■ Mégis mi a bonyolult abban, hogy a roma gyerekek is jár a megfelelő szintű oktatás, és ha

nem kapják meg, azért az állam kártérítési felelősséggel tartozik?

Szerintem nagyon is bonyolult a helyzet. A legfontosabb kérdés – és ez az egész vitában egyszer sem hangzott el –, hogy mi lesz ezek után Gyöngyöspatával. Hogyan és kik fognak majd a településen élni? Az elmúlt hónapokban én azon dolgoztam – többek között Horváth László képviselővel is –, hogy mit kell tennünk ahhoz, hogy 10 év múlva minden ott élő gyerek a gyöngyöspatai iskolába akarjon járni. Ezt rövid idő alatt a legjobb döntéssel sem lehet megoldani, akárki akármit mond.

■ Nehezen hihető a romák ellen hergelő fideszes képviselő jó szándéka az ügyben. De az elhárításon kívül mi az akadály?

Képzeliünk el egy 14 éves, hatodik osztályos, teleti környezetben nevelkedő fiút és egy polgári családban élő, 12 éves, ugyancsak hatodikos kislányt. Utóbbi családi házban – bár nem jómódban – él, míg a fiú hat négyzetméteren osztozik három testvérrel, ráadásul egyikük barátja is velük lakik. A törvénytelenül megjelenő feszültségeket sok pedagógus nem tudja jól kezelni. Ezeket a konfliktushelyzeteket nem lehet egy perc alatt megoldani, ehhez azt kellene elérni, hogy azonos településen élő gyerekek nagyjából azonos körülmények között nőjenek fel. A gyöngyöspatai iskolába nagyon aranyos gyerekek járnak, csak retentő sok minden hiányzik ahhoz, hogy az iskolából kikerülve sikeres felnőttek legyenek. A szülők közül sokan – romák és nem romák egyaránt – pontosan megfogalmazták, hogy miért viszik inkább máshová,

például Gyöngyösre a gyerekeiket: mert szeretnék őket biztonságban tudni és jó iskolába járattatni. Úgy gondolják, a gyermekük tanulása érdekében meghozzák azt az áldozatot, hogy hajnalban kelnek és utaznak mindennap. Ezt a jogukat nem vitathatjuk el. De mi lesz így a patai iskolában maradókkal?

■ **Mi lenne erre a megoldás? Végére is egy évtizede ugyanaz a politikai erő irányítja az oktatáspolitikát.**

A legtöbb településen a gyerekek az óvodába még együtt járnak. Néhány helyen már kipróbáltuk, hogy az általános iskola első két osztályát elválasztottuk a többitől. Külön épületben, inkább óvodára hajazó, barátságos környezetben tanulnak a kisiskolások. Tulajdonképpen annyit kell elérni, hogy azok a szülők, akik elvinnék a gyerekeiket, biztonságban érezzék magukat, és a helyben maradás mellett döntsenek. Ez egyelőre, úgy tűnik, hogy működik.

■ **Mégis mennyire elszánt a kormány? A járvány idején sem állt a legelesettebbek mellé.**

Én is hallottam, hogy éhségglazadás lesz, de nem lett. A jóléti erkélyről nézve persze sokan éheznek. És valóban van fájdalmas mélységű nyomor az ország egyes településein. Nagyon sok helyre érkezett extra segítség, de számos leírhatatlan, szürreális dolog történt ezekben a falvakban. Évszázadok örökségét nem lehet egyik napról a másikra felszámolni. A nyomorúság jobban öröklődik, mint bármelyik genetikai kód. Dacára annak, hogy a felzárkóztatóprogram folytatásához még a vírus idején is minden támogatást, segítséget megkaptunk a kormánytól, csigalassúnak tűnhet a tempó, és még messze nem tartunk ott, hogy eredményt hirdessünk.

■ **Hol tartanak?**

Újabb 36 települést vontunk be a programba, így már 67 faluban vagyunk jelen. Rengeteget utaztam az elmúlt hetekben, és nagyon különböző helyzeteket láttam. Nagy a kísértés, hogy az ember egyszerű, univerzális megoldásokat keressen, de a mi misszióink az, hogy minden településen az ott érvényes megoldást találjuk meg. Egyedi lépéseket teszünk, mintha

37 táblán játszánánk szimultán sakkpartit. A fókuszban a születés és az azt követő ezer nap van. Például a 60-as égőt a lámpába, a 18 fokot és a kicsit színesebb világot minden megszületett és születendő gyereknek meg kell kapnia, függetlenül attól, hogy a szülei akarnak-e dolgozni, alkoholisták-e.

■ **Nem éppen a békülés jele, hogy a kormány bevezeti az iskolaörvséget. Ezzel is egyetért?**

Menjen el ezekben az iskolákba, kérdezze meg a pedagógusokat, örülnek-e neki, és meg fogja érteni, hogy bizonyos településeken miért van nagy szükség rá. Ez nem váltja ki a kistelepülések iskoláiról lefolytatandó vitákat, nem teszi magasabb színvonalúvá az oktatást, de sok helyen biztosságérzetet adhat. Az általam ismert és megkérdezett iskolaigazgatók legtöbbje örül a lehetőségnek. Egyébként eddig is volt iskolarendőr. Nem az iskola renitens gyermekeinek karhatalmi erővel történő megzabolásáról kell vizionálni, a legtöbb esetben iskolán kívülről érkezik a veszély, a gyermek rossz jegyéért elégtelt venni akaró szülő vagy a rosszszul kommunikáló rokon jelent igazi gondot. Pedagógusként én is a pedagógiai módszerekben hiszek, remélem, eljutunk oda, hogy minden iskolában lesz ehhez

is elegendő eszköz és tudás, addig azonban fontos kompromisszum lehet az iskolaörvség. Sokkal jobban megértenék ezt, ha egy órát eltöltenék egy nyomorban élő településen, különösen, ha egy ott otthonosan mozgó kísérőnk is akadna.

■ **Az elmúlt években sok politikust vitt már magával a terepre. Mit ért el vele?**

Fontosnak tartom, hogy bizonyos kérdéseket a helyszínen beszéljünk meg, és örömmel tapasztalom, hogy az ott látott valóság gyakran

a nyomorúság jobban öröklődik, mint bármelyik genetikai kód

hatással van a későbbi kommunikációra. Egy ilyen élmény meghatározó lehet. Egyszer közösen néztük végig, hogy az egyik településen a tini lányok kiszúrták, amint a nekik drámafoglalkozást tartó Ági néni egy nagy csokor virággal várja a barátját. Hangos kórus kérdezte: Ági néni szerelmes? Majd egyikük megkérdezte, hogy veri-e? Dehogyan, hiszen szerelmes – felelte erre Ági néni, mire a lányok: akkor nem is szerelmes. A probléma gyökerében a „kép-telenség” rejtőzik. Nincs ott egy másik kép, amire vágyhatnának. Ott állva érezzük,

Sályi romák.
Veszélyes játék az indulatokkal

TURY GERGELY

hogy nincs az a metoo-kampány, ami ezen változtatni tudna. Sok Ági néni van szükség, akit virággal várnak. Ez a jelenlét. Borzasztóan hosszú út, és az elején nagyon szórványos sikereket hoz csak. Ezért is gondolom, hogy bátor döntést hozott a kormány, amikor belevágott a fogantatástól a foglalkoztatásig szóló felzárkóztatási programba.

■ **Fontos, hogy figyeljenek a gyerekekre, de ha a szülőknek nincs munkájuk, se bevételük és jövőképük, akkor aligha változhat a helyzet. Mit tesz a kormány a felnőtt romákért?**

A közfoglalkoztatásról hosszú ideje folynak szakmai viták, pedig most, a vírus utáni helyzetben sokak számára mutat majd kiutat. A jól szervezett közmunkaprogram „képes”, azaz jövőképet ad. Például a tarnabodi elektronikai bontóban dolgozó munkásokat egy év után gyakran átvette a Bosch, és az emberek eldönthették, akarnak-e hajnalban kelni háromszoros pénzért, vagy megelégednek a töredék pénzzel, amiért elég átsétálni az üzembe. Azt mindenkinek tudnia kell, hogy ingyen semmit nem fog megkapni. Bízunk abban, hogy az újra meginduló gazdaság tömegesen fogja felszívni a közfoglalkoztatottakat. Ezekben a hónapokban a legfontosabb feladat, hogy elkerüljük a végzetes eladósodást. A moratórium alatti fogyasztást egyszer majd ki kell fizetni. Ahol előre fizetős órák vannak, ott könnyebben vészeli át ezt az időszakot. Szükség van a végig gondolt, célzott adományozásra is, de átéltünk már olyat is, hogy egy jó szándékkal küldött kamionszállítmány hosszú időszak átgondolt munkáját tette hiábavalóvá.

■ **Ebből a megfontolásból nem oszt segélyeket az Orbán-kormány?**

A miniszterelnök munkaalapú társadalmat hirdetett meg. Sokan örülnének, ha egy miniszterelnöki biztos kritizálna egy kormányprogramot. Engem azzal bíztak meg, hogy vigyem sikerre a Felzárkózó települések névre keresztelt jelenlétprogramot. Nekem most ez az egyetlen dolog fontos. És az, hogy öt év múlva fel tudjak mutatni olyan eredményeket, amelyek már nem lehet vitatkozni. ■

PÁLMAI ERIKA

Könyvesbolt vírus idején. A szakács- és önismereti könyvek most kelendőbbek

FÁZEKAS ISTVÁN

KÖNYVPIACI VISSZAESÉS | ONLINE RENDELÉS | OFFLINE OLVASÁS |

Könyves könnyek

Csak az online kereskedelemnek köszönhető, hogy a könyves szakmának nem lett „kampó”. Az e-könyvek iránt azonban a járvány alatt sem sokat nőtt a kereslet.

**ősze
halasztott
könyv-
mustra**

Áprilisban megfelelődött a piac nagy részét lefedő két nagy könyvterjesztő forgalma. Nagyjából ennyi lehet az egész szegmens árbevétel-csökkenése is, ami főleg abból adódik, hogy a könyvesbolti értékesítés gyakorlatilag a nullára esett vissza március közepe és május vége között. Ezzel Magyarország még a szerencsésebbek közé tartozik Európában: Olaszországban például 60, Romániában 70 százalékkal zsugorodott a könyvpiac.

Némi kárenyhítést – mint sok más területen – az online rendelések jelentettek. Kolosi Tamás, a Líra tulajdonosa szerint náluk két és félszeresére, míg a Bookline-nal korábban frigré lépett Librinél – árulja el Kovács Péter vezérigazgató – másfél-kétszeresére nőtt a webes értékesítés. (A bookline-os előzmények miatt a Librinél korábban is erősebb volt az online értékesítés, az árbevétel

harmada származott ebből.) A kiadók maguk is erősítették saját webshopjaikat, volt, ahol háromszoros növekedést értek el, így összességében a korábbi 30-35-ről becslések szerint 40-45 százalékra emelkedett az online kereskedelem részesedése.

„Ez is nagy eredmény, hiszen a könyvesboltok sajátos világa, így az impulzusvásárlások sem vihetők fel az internetre” – mondja a Kossuth Kiadó igazgatója, Kocsis András Sándor. A könyv tipikus ajándéktárgy, amikor pedig az emberek nem találkozhatnak egymással, az ilyen vásárlások is kiesnek. Nagy érvágást jelentett, hogy elmaradt a könyvfesztivál és az ünnepi könyvhét is – utóbbi remények szerint szeptemberben megtartják. Nem elsősorban az itt értékesített könyvek forgalma hiányzik, hanem a két eseménnyel járó fokozott média- és közönségfigyelem – mondják a piac szerep-